

Voorval rondom café Poppen CQ Eikenhof aan de Loenenseweg tijdens de bevrijding

Op 17 april 2015 is de 71-jarige bevrijding van Apeldoorn en Beekbergen herdacht. Ook in onze Beekbergense omgeving hebben zich in de laatste dagen voor de bevrijding nog enkele incidenten voorgedaan. Het toenmalige café "Poppen" **daarvoor Café Eikenhof** en later Hotel Phoenix zie foto, tegenwoordig het bekende restaurant "Roseboom", was bij een van deze incidenten het middelpunt. Het restaurant "Roseboom" is gelegen aan de Loenenseweg iets voorbij de villa "Rauwenhul" te Beekbergen. In diverse gesprekken met enkele Beekbergenaren die de oorlog nog bewust hebben meegemaakt, vertelden ze over de gebeurtenissen. In het boek "Apeldoorn in de Tweede Wereldoorlog - Een Kroniek" verteld de heer van Houtum:

"De veldgendarmerie arresteert in Beekbergen een Duitse deserteur. Hij was overdag in burger en ging 's nachts in Duits uniform de boeren rond en perste hen onder bedreiging van een revolver levensmiddelen af. Deze verkocht hij weer zwart. Aan de jacht namen enkele agenten en leden van de Hollandse SS deel. Eén agent werd door hem neergeschoten."

De heer Ep Bresser" (overleden in 2013), wonende aan het Kanaal in Lieren vertelde in een gesprek het volgende:

"Tegen het einde van de oorlog werd er door een Duitse deserteur ingemaakte etenswaren gestolen bij Hannes Bredenoord uit zijn boerderij op de hoek van de Wippenpol en de Brink. Later is dezelfde dief ook bij Bresser binnengewees. Twee evacués, ex politiemannen Romijn en van der Linden zijn

achter de inbreker aangegaan en hebben de Ortscommandant ingelicht. Melkboer Jan Giesbertsen vond het vreemd dat hij bij "Poppen"(Loenenseweg) een alleen zijnde Duitse soldaat zag en waarschuwde ook de politie. Volgens de heer Bresser is de deserteur daarna gevangen genomen en heeft er nog een ernstige steek- en schietpartij plaatsgevonden, waarbij de soldaat ernstig gewond raakte nadat hij een Duitse politie agent had neergeschoten."

Enkele jaren geleden werden de dagboeken van mevrouw. Jeanne van Laar gevonden . Zij was een evacu  uit Arnhem, die bij de familie Diks aan de Lierderstraat te Beekbergen logeerde. In haar dagboek stond over eerder genoemd voorval het volgende:

"Donderdag 25 januari 1945.

Er is een Mof bij H.B. en die wil de slacht in beslag nemen. 't Is roverij. T. en ik als de drommel in onze jassen en over de besneeuwde wegen in draf naar Hendrik van de B., die een politieagent, Paulsen, als evacu  heeft. Deze gaan met P's vrouw dadelijk mee en laatstgenoemde haalt nog een agent, van Zelst, geëvacueerd bij Ruys, als assistent. Ze krijgen de Mof na lang over en weer gezeur zover dat hij zonder buit H.B. verlaat. Buiten trekt hij zijn revolver en onder dekking daarvan bereikt hij zijn fiets en verdwijnt.

Vrijdag 9 februari 1945.

Dan horen wij, dat vandaag, na een jacht en achtervolging in het veld. Die Mof-inbreker door de Feldgendamerie gepakt is, maar niet voordat hij zijn achtervolger en bewaker, agent van Zelst, heeft doodgeschoten. "

Door al deze verhalen en het vermelden van diverse namen besloot ondervermelde het officiële politiedossier te raadplegen. Hierin stonden de volgende rapporten:

Het Politierapport, Donderdag 25 januari 1945 vermeldde:

15.00 uur. Wachtmeester Anema rapporteert, dat, terwijl hij gisteren omstreeks 10.15 uur in de woning vertoefde van de weduwe Kamphorst aan de Nijbroekseweg 44 alhier, aldaar een in uniform der Wehrmacht gekleed persoon, met geweer en pistool gewapend, binnendrong en den kelder inging. Hij moest naar hij zeide, het geslacht hebben. Hij was vergezeld van een burger. Door rapporteur werd bedoeld persoon daarop naar zijn vorderingspapieren gevraagd, die hij weigerde te vertonen. Rapporteur zond daarop den aanwezigen knecht weg om de Feldgendarmerie (Feldgendarmerie is geuniformeerde Duitse militaire politie) te gaan waarschuwen, waarop genoemde soldaat en de burger wegluchtten en zich in de richting van Apeldoorn begaven, waarop rapporteur hen volgde, doch hun spoor kwijt raakte. Later heeft hij met de gearriveerde Feldgendarmerie een nader onderzoek ingesteld, doch zonder resultaat. De Feldgendarmerie heeft het onderzoek overgenomen.

Het politierapport van Vrijdag 9 februari 1945 vermeldde:

"17.00 uur. Op Vrijdag 9 februari 1945, te omstreeks 9.30 is in het café van Poppen aan den Loenenscheweg te Beekbergen, gemeente Apeldoorn, tijdens een onderzoek, dat aldaar werd ingezet, geschoten. De Feldgendarmerie uit Apeldoorn is gewaarschuwd, de Nederlandsch Politie-man, de wachtmeester der Parketwacht te Arnhem, Huibert van Zelst, geboren 23-04-1917 te

Amsterdam, thans geëvacueerd Lierderstraat te Beekbergen. De dader, een Duitsch Deserteur, is te Loenen (Gemeente Apeldoorn)aangehouden en door de Feldgendarmerie naar Apeldoorn overgebracht. De Feldgendarmerie behandelt deze zaak. Door den Opperwachtmeester Koldenhof voornoemd, zijn bij den achtervolging van den dader, eenige pistoolschoten gelost. Vorenstaande is per ijakoerier bericht aan Gew. Pol.Presidant Arnhem te Bathmen, Directoraat van Pol. te Zwolle, Polizei-officier Leutnant Pantzer, Oberleutnant Dr. Kalkmüller, beide alhier zijn verwittigd. Telefonisch is geen contact te krijgen met Gew: P.D. D.G.".

Uit bovenstaande politie rapporten blijkt dat de naam Huibert van Zelst correct is. Mevrouw Van Laar schrijft nog in haar dagboek :

"Woensdag 14 februari 1945.

Agent van Zelst wordt begraven onder geweldige belangstelling. De baar wordt gedragen door politiemannen. Ook Paulsen is erbij. Er is een massa bloemen en een delegatie van de Feldgendarmerie brengt een enorme krans en spreekt een paar woorden over: plichtsbesef en bescherming van het recht en de veiligheid. Ds. Gerritsen spreekt nog een kort woord en bidt het "Onze Vader". Het is een zeer aangrijpende plechtigheid".

Deze plechtige begrafenis heeft waarschijnlijk niet in Beekbergen plaatsgevonden. In de administratie van het kerkhof aan de Koningsweg wordt hierover niets vermeld. Ook ligt hier geen Huibert van Zelst begraven. De dagboeken van mevrouw Jeanne van Laar zijn naar het NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogs Documentatie) in Amsterdam gegaan. Ondervermelde was erg geïnteresseerd hoe het afgelopen was met de Duitse deserteur en heeft het NIOD om inlichtingen gevraagd. Deze deelde het volgende mede:

"Helaas moet ik u mededelen dat ik in de collecties van het NIOD geen informatie heb gevonden over de schietpartij in café Poppen in Beekbergen op 9 februari 1945. Ook heb ik niet kunnen vaststellen of de heer Huibert van Zelst daarbij is overleden. Zijn naam komt in ieder geval niet voor in het slachtofferregister van de Oorlogsgravenstichting en zijn (eventuele) overlijden is bij de stichting niet bekend. Dit laatste zou kunnen betekenen dat de heer van Zelst met de Duitsers samenwerkte."

Het laatste is mogelijk omdat de Feldgendarmerie er steeds bij was betrokken.

Via de Duitse ambassade is er contact geweest met het 'Bundesarchiv, Abteilung Militärarchiv in Freiburg (D)'. Deze schreef onder andere het volgende:

"Hier ist nicht bekannt, welche Gruppe der Feldgendarmerie seinerseits in Beekbergen stationiert war. Diese Information ist aber notwendig, um hier prüfen zu können. Ihre Frage nach dem Schicksal des deutschen Deserteurs kann ebenfalls nicht beantwortet werden."

Hier is niet bekend welke eenheid van de Feldgendarmerie destijds in Beekbergen was gestationeerd. Deze informatie is nodig om hier (in het archief) te zoeken. Uw vraag naar het lot van de Duitse deserteur kan daarom niet beantwoord worden.

Wel is er gezegd om in Freiburg de zaak onderzocht kon worden . Dit kon hetzij persoonlijk of door een professionele organisatie. Beide mogelijkheden zijn een kostbare zaak. Daarnaast is er ook nog een goede kennis van de Duitse taal nodig om in Militärarchiven in Deutschland te gaan zoeken. Ook

is er een grote kans dat de deserteur later is gefusilleerd. Vaak werden deserteurs, zeker in de chaotische tijd aan het eind van de oorlog, direct terechtgesteld. Daarvan zijn waarschijnlijk geen verballen in gemaakt of in de chaos zijn zoek geraakt. Door de kosten en de onzekerheid is het onderzoek gestopt. De vraag kan gesteld worden of deze deserteur misschien de onbekende persoon is die behoorde bij de 117 gefusilleerde personen bij de Woeste Hoeve op 8 maart 1945.

In het gesprek met de heer Henk Bos (86) in 2014, bleek deze een Arnhemse evacu e, die het incident bij café Poppen van nabij had meegemaakt. Hij vertelde het volgende:

"Wij zijn met onze hele familie geëvacueerd uit Arnhem. Mijn ouders en mijn zusje kwamen terecht bij Hendrik van de Beld aan de Dorpstraat 165 en hij en zijn broer enkele honderden meters verder bij Berend van de Beld aan de Molenakker in Lieren. De ouders hadden liever de hele familie bij elkaar gehad. De vader is het gelukt dat ze allemaal werden verplaatst naar café Poppen aan de Levensweg. Ook was daar een Duitse militair die zich "Martin" noemde zonder zijn achternaam te noemen. Hij was een vriendelijke vent die ook foto's van zijn familie liet zien en vertelde dat hij aan het Oostfront (Rusland) had gevochten en nu op vakantie in Nederland was. Later bleek hij een deserteur te zijn die 's nachts op rooftocht ging en gewapend de mensen in de omgeving dwong vooral voedsel af te staan. Van deze andere kant van Martin wisten de overige bewoners niets. De Gestapo (Duitse Politie) vermoedde wel dat hij bij café Poppen woonde, maar wist hem niet te arresteren. Op 9 februari 1945 kwam hij 's morgens in de keuken van het restaurant en legde in het bijzijn van Henk Bos (toen 16 jaar) en de 8 dochter van de familie Poppen, zijn dienstpistool op het aanrecht om zijn handen te wassen. Toen hij bemerkte dat de Nederlandse Politie hem op de hielen zat, pakte hij zijn pistool weer op en heeft in de achtervolging de ook geëvacueerde Arnhemse agent Hubert van Zelst doodgeschoten. Een in het bos aanwezige houthakker hoorde het geschreeuw en geschiet en heeft de vluchtende soldaat met zijn hakmes (bijl) verwond. Daarna is de deserteur opgepakt door de politie en overgedragen aan de Duitse Feldgendarmerie".

Later heeft de familie Bos nog gewoond bij de familie Klein Leugenmors aan de Loenenseweg.

Uit het verhaal over de Duitse deserteur /café Poppen blijkt toch ook dat er in ons kleine dorp Beekbergen zich de nodige drama's hebben afgespeeld in deze chaotische weken kort voor het einde van W.O. II. De Amerikaanse troepen lagen reeds een half jaar op ongeveer 25 kilometer aan de andere kant van de Rijn voor Arnhem en de Canadese troepen maakten op 17 april 1945 voor ons dorp een einde aan deze tragedie.

Het restaurant Roseboom van nu.

Namens de WOBL,

Teun Jochems